

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina. 3 mėnesiams: kariškiams 8 rub-
lial Atskiri numeriai 30 kap.

Eina vieną kartą į savaitę

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Mickovičiaus g. - vė Nr. 16.)

Nr. 10

Kaunas, liepos mėnesio 24 diena

1919 m.

Jau galima pirktis vidaus valstybės paskolos bonai:

KAUNE — Valstybės išdinėj, Duonelaičio gatvė Nr. 50.

Lietuvos Prekybos ir Pramonės Banke, Duonelaičio g. 50.

IR VISOSE VIETOS IŽDINĖSE:

Marijampolyje, Vilkaviškyje, Alytuje, Seinuose, Šakiuose, Šiauliuose, Raseiniuose, Telšiuose, Tauragėj, Kėdainiuose, Krėtingoj, Ukmergėj, Panevėžyje ir Rokiškyje.

Kiekvienoj apskrity, kiekviename valsčiuje tuoj tverkite vietos agitacijų komitėtus vidaus paskolai pravesti. Tebunie žinoma, kiek kiekviena apskritis ar valsčius yra prie paskolos pasisekimo prisidėję.

LIETUVOS PILIEČIAI!

Vokiečiai iš mūsų krašto jau išeina. Atėjo laikas, kada Lietuvos visuomenė galės visa pilnai parodyti, kiek ji turi kuriamųjų pajėgų. Ir ji turi parodyti, kad Lietuva nereikalinga jokių globėjų, kad Lietuva savomis pajėgomis įstengs palaikyti šalyje tvarką ir teisėtumą.

Dabar, kada visos Susisiekimo priemonės: geležinkeliai, telefonai, telegrafai jau mūsų pačių valdomi, kada viduje šalies nebėra daugiau jokios svetimos pajėgos, kuri kliudytų mums tinkamai tvarkytis, mes turime visą energiją padėti, kad užgydytume karo metu padarytas mūsų kraštui žaizdas, kad sekianti kulturingų valstybių pavyzdžiu, sutvarkytume Valstybę teisėtumo ir teisybės pagrindais. Tam darbiui Vyriausybė reikalinga tuoj didžiausios mūsų visuomenės paramos. Kuriamajam visuomenės darbiui tvarkyti netrūkūs bus išleistas savivaldybių įstatymas, kuriuo bus pakeista netobula valsčių, komitetų ir apskričių Seimelių organizacija. Vyriausybė visu rimtumu žiūri į naują savivaldybės organų sutvarkymą — tuo labiau, kad tais pačiais organais reikės remtis, tvarkant rinkimus į Steigiamąjį Seimą.

Bet mūsų visuomenė neprivalo užmiršti, kad kova už Lietuvos Valstybės būvį dar nepasibaigusi, kad žymi dalis mūsų jaunųjų tautos pajėgų stovi dar kovos lauke, kad mūsų sostinė Vilnius dar priešininkų rankose, kad mūsų Valstybės priešininkai, nežiūrint mūsų reikalavimų ir Ententos Vyriausybių perspėjimų, daro mėginimų toliau skverbtis į mūsų šalį. Išrinkę momentą, kada mūsų Valstybė daro paskutinius žygius galutinai pašalinti iš Lietuvos krašto Rusijos bolševikams, jie mėgina mus pulti iš užpakalio, tikėdamiesi nerasia tinkamo atsispyrimo. Bet to nebus. Mes rasime savyje pakankamai pajėgų, kad užkirštume kelia ir naujiems Lietuvos okupantams. O ten, kur jie per apgaulės įsiveržė į mūsų kraštą, jie turės atsilyginti Lietuvai už visas jai padarytas skriaudas, žiaurumus, plėšimus, kratas ir šaudymus.

Bet mes turime ir viduj šalies visokių krašto išdavikų, kurie remia mūsų priešininkus maistu, pinigais ir kitokiu būdu, kurie dirba šalyje ardymo darbą, mėgindami suskaldyti mūsų visuomenę, sukelti vieną tautą prieš kitą, sukurstyti tamsiuosius žmones prie pogromų ir t. t.

Vyriausybė perspėja, kad šią valandą ji nepakės jokio Valstybės kuriamojo darbo ardymo, kad visi mūsų priešininkų sėbrai bus baudžiami visu įstatymų smarkumu.

Tie patys Lietuvos išdavikai platina Lietuvos visuomenėje visokių paskalų, kurios kelia visuomenėje paniką ir nerimą. Netikėkite Lietuvos priešininkais, netikėkite blogo noro žmonėmis. Vyriausybė ligi šiol neslėpė nuo visuomenės jokio pavojaus ir turės drąsos pasakyti jai, kad ir karčiausią teisybę, nes tik su visuomenės parama, tik plačiųjų minčių paspirtimi ji gali kovoti už Lietuvos būtį ir nepriklausomybę.

Vyriausybė tiki, kad visi Lietuvos piliečiai, nežiūrint tautos ir tikybos skirtumo, eis dirbti kuriamojo darbo, visu rimtumu atjausdami Lietuvos pilietybės pareigas. Visi Lietuvos piliečiai lygūs prieš įstatymus. Lietuvos Valstybė kurlama labul visų jos gyventojų, nežiūrint to, kurla kalba lie kalba, kuri tikėjimą jie iš-

pažįsta. Ir tie, kurie kalba lietuviškai, ir tie kurie kalba lenkiškai, gudiškai, žydiškai, turi vienodų teisių, vienodų pareigų. Todėl mūsų bendra tėvynė turi teisės reikalauti nuo visų savo sūnų vienodo pasišventimo, vienodo įtempimo darbo jos nepriklausomybei ginti. Tenebūne daugiau užmetimų, kad ne visi Lietuvos piliečiai nelietuviškai kalbantieji vienodai dirba nepriklausomos Lietuvos atstatymo darbą. Lietuvos Vyriausybė tvirtai tiki, kad toje Lietuvos dalyje, kuri jau visai išsivadavo iš svetimios pajėgos, iki šiol visaip tramdžiosios statymo darbą, visi Lietuvos piliečiai su dešimteriopai padidinta energija stovį Lietuvos statytojų ir gynėjų eilės, aukodami tėvynės labui savo turta ir pajėgas.

Steigiamojo Seimo įstatymas jau ruošiamas ir gali netrukus ateiti toji valanda, kada Lietuvos visuomenė galės tarti savo paskutinį žodį Valstybės sutvarkymo reikalu. Vyriausybė žino kokiu nekantrumu Lietuvos visuomenė laukia Steigiamojo Seimo ir ji dės visas pastangas, kad jis kuogreičiausiai įvyktų.

Tegyvuoją nepriklausoma Lietuva!
Šalin okupantai iš Lietuvos sėstinės!
Tegyvuoją Steigiamasis Seimas!
Tegyvuoją mūsų kariuomenę.

Atiduokime visa palaikyti šalyje tvarkai ir apginti jai nuo plėšriųjų kaimynų grobikų, kurie nei Lietuvos naujus pančius.

M. Sleževičius
Ministeris Pirmininkas.

A. Merkis
Apsaugos Ministeris.

J. Vileišis
Finansų Ministeris.

J. Šimkus
Prekybos ir Pramonės Ministeris.

S. Kairys
Tiekimo ir Maitinimo Ministeris.

J. Paknys
Darbo ir Socialės Apsaugos Ministeris.

J. Šernas
Ministeris be portfelio.

J. Voronko
Ministeris be portfelio Oudų Reikalams.

P. Leonas
Vidaus Reikalų Ministeris.

L. Noreika
Teisingumo Ministeris.

A. Stulginskis
Žemės Ūkio ir Valstybės Turty Ministeris.

J. Tubelis
Švietimo Ministeris.

M. Solovėičkas
Ministeris be portfelio Žydų Reikalams.

V. Čarneckis
Susisiekimo Ministeris.

T. Petkevičius
Ministerių Kabineto reikalų Vedėjas.

Kaunas, 1919 m. liepos mėn. 12 d.

Mūsų armijos veikimo apžvalga.

(Liepos 14 — 22 d. 1919 m.)

Lenkų frontas.

Nors Vilniaus lenkai įsisprendę šaukia, tikrina, kad lietuvių-lenkų frontas tai biauriausias mūsų štabo melas-išmislas, kad tokio ištikrųjų nėra ir negali būti, nes lenkai esą griežtai nusistatę prieš karą su lietuviais, nors lenkų vadai nesidrovi mūsų karininkų akyse viltingai tikrinti prancūzų misijos narių, kad ne lenkai puola lietuvius, bet pastarieji anuos nuolat antpuodinėja, apšaudo iš artilerijos ir, žodžiu, kaip įmanydami juosiuos skriaudžia, — tečiau lenkų frontas pasilieka neužginčijamu faktu ir visas apie tai abejones veik išsklaido paskučiausiojo laiko sistematingas, atliekamas tam tikru gerai apgalvotu planu, plačiu frontu legioninkų veržimasis Lietuvos gelmėn (lenkų nuomone tai «nesusipratimas») bei narsiųjų «karžygių» nuolatų mūsų sargybos linijos antpuodinėjimais.

Jei nuodugniau panagrinėti lenkų frontą, nors, leiskim, tariamųjų nesusipratimų vystymosi pradą, tai, tiesa, reikėtų atskirti tikrąjį frontą nuo lenkų fronto, kuris vadaujasi ypatingomis žymėmis bei privalumais. Skirumas didelis.

Kultūringa tauta, pirma, ne kaip pradėti karo veikimus, paprastai paskelbia karą ir tik tuomet priešingųjų pusių kariuomenės su ginklu rankose atvirai trau-

kia kovon, visuomet prisilaikydamos tam tikrų tarptautinių karo padėties taisyklių.

«Kultūringieji» gi lenkai, antmetę mums karą, tuosius pamatinius reikalavimus apėjo ir tiek. Kokiems galams varžantieji karo vedimo dėsniams (lenkų nuomone, tai „rządu kowieńskiego“ intrigos), kad tikriau pasigūžus nudėti «chama», arba ištikus pavojui drąsiai pabėgti ir vėl iš rugių iškisus galvą talkintį į ramiai įojantį ir jokio pavojaus nežinantį lietuvių kareivį.

Pagaliau, įsiveržus į priešų šalį, kokiam tikslui varžytis su ramių gyventojų turto neliečiamybe (legioninkų žygio vaisiai Avantos miestelio srityje liepos 19 d.) ir jų pilietinėmis teisėmis, kad daug naudingiau nugriauti užgrobtose vietose lietuvių valdžią ir kaip tinka pasiplėsti. Juk visiems žinoma, kad stambus dvarininkas Belina-Przezimanskis savo lėšomis išlaiko dvarininkų ulanų pulką ir ypatingomis savo ūpo pakilimo valandomis, po gerų pasisekimų, leidžia ulanams 1—2 val. iki valios pasityčioti iš ramių gyventojų, na ir pasiplėsti.

Reiškiasi aišku, kad lietuviai turi ne tikrąjį karo frontą, bet tikriau pasakius nuolatų barbarų antpuodinėjimų.

Čia pravartu būtų mažuma pasitaisyti, tuo labiau, kad lenkų vadai tikrina būsią „lenkų frontas“ neatsako tikrenybei.

Čia pateikiu eilę faktų, kurie ryškiai laiduoja, kad lenkai iš savo pusės stengiasi sudaryti lietuvių frontą.

Taip, Liepos 14 d. lenkų žvalgų būrys darė bandymų prakirsti mūsų sargybos liniją, kuri rėmėsi Ge-

taviškių—Dubinių kelio punktu, bet mūsų prišakinų dalių pastangomis lenkai buvo priversti atsitraukti. Tą pačią naktį mūsų sargybinės dalys, gulutinai išvestos iš kantrybės tankiais lenkų antpuodinėjimais, savo iniciatyva Piktakiemių—Burbiškių kaimų srityse puolė lenkų sargybą ir išvijo ją iš Jagelionių kaimo. Legioninkai taip smarkiai buvo antpulti, kad tik išsinešinę iš sodžiaus tvėrės gintis ir atidarė šautuvų ugnį. Šiame susirėmime lenkų pusėje vienas nukautas; mūsų nuostoliai—vienas žuves ir vienas be žinios dingęs.

Liepos 16 d. lenkų žvalgai netikėtai pasirodė ties Korivautos miesteliu, bet sutikti mūsų sargybinių ugnimi, veikiai pasitraukė. Kitą dieną lenkai Kaudnių sodžiaus srity netikėtai puolė mūsų sargybos liniją, bet be vaisių. Po smarkių susirėmimų, kuriuose lenkai neteko vieno užmušto ir 2 belaisvių, jų rinktinės pabėgo. Tuo pačiu laiku skaitingas lenkų būrys puolė mūsų pryšakines dalis Tikelionių kaimo augštumose, tačiau energingu priešpuolimu priešininkas buvo išsklaidytas. Ten sugauta 4 belaisviai. Kitas lenkų būrys 30 žmonių skaičiuje mėgino slinkti Jezno link, bet sutiktas mūsų žvalgų ugnimi, vengdamas atviro susirėmimo pasitraukė į Stakliškę. Ryt dieną gausios legioninkų pajėgos, prisiartinusios prie Jezno, norėjo užimti miestelį, bet patyrė, kad mūsų dalys pasiruošusios duoti tinkamą atramą, skubiai pasislėpė.

Ziežmarių—Vievio kryptyje esti nuolatos žvalgų susišaudymų. Šioj srityj daugiausiai lenkai stengiasi suvylioti mūsų kareivius agitacijos pobūdžio priemonėmis. Zacharanų kaime ypač uoliai legioninkai varo agitacijos darbą.

Liepos 19 d. Aluntos miestelio kryptimi žymi lenkų rinktinė ėmė žygiuoti pirmyn, areštuodama vietos valdžią, miliciją ir be pasigailėjimo plėšė ramius gyventojus. Tuojuo buvo pasiūstas mūsų atsarginių dalių būrys, kuris, sumušęs legionininkus, paėmė 24 belaisvius. Tuo būdu Giedraičių apskrityje legioninkų iš pasalų puolimai galutinai likviduoti. Nūdien, užėmus Daugių miestelį, lenkai matomai ruošiasi prie rimtesnių operacijų vykdinimo.

Jų gyvas judėjimas įdėmėtas plačių Alytos—Daugų—Kasperiškių—Jezno—Pakrovos linijos kryptimi.

Be to pietų-vakarų frontuose Rudovkos—Druskininkų linijoj legioninkai pradėjo daryti naujų puolimų, kurie visur tinkamai atremiami.

Rusų frontas.

Po įtemtų aršiausių kovų, kokios pirmą kartą ištiko, susikirtus su bolševikais, visuose rusų frontuose, o ypač kairiajame sparne, jau keletą dienų ramu, tarytum vyksta paliaubos.

Mūsų kariuomenė po nepaprastų dienos žygių, išstačiusi budrią sargybą, iš savo pusės pasitenkina vien pasyvių apsisaugojimo priemonių aprūpinimu.

Tuo tarpu demoralizuotos priešininko gaujos skubiai tvarko savo suirusias eiles, krūpčiodami stiprinasi ir nieku būdu nebeįsigali daryt ne tik rimtesnių puolimų, bet ir mitresnės žvalgybos.

Tečiau šis mūsų pertrukis bei tylą berods neišgai tyers. Paskutinės gaunamos žinios vis dažniau patikrina rimtą priešininko ruošimos žygiuoti Lietuvos žemių gelmėn, nes išsilaikymo reikmenų priežastis verčia raudonuosius pasinaudoti geru derliu.

Tokiais išskaičiavimais vadovaudamies, raudonarmiečiai gabena naujų dalių, kaip, pavyz., Baverno srity nūn pasirodė grynai komunistinė rinktinė. Be to šiomis dienomis mūsų frontan atvyko per 3000 atsargos dalių kareivių.

Taigi kruvinos grumtinės su raudonarmiečiais matyt neilgam aprimo. Greitu laiku reikia tikėtis įvykstant dar aršesnių kovų, kokios buvo lig šiol.

Šiaurės fronte svarbiausios rusų pajėgos nūdien užima liniją: Bavernas—Lasenas—Jalovka—Jedančai—Vaidminčiai—Sueikai. Šioj linijoj jie stovi na savo pozicijas ir daro atramos punktus.

Išskyrus visai nežymių žvalgų susirėmimų, šiaurės fronte nieko ypatingo neatsitiko.

Iš viso liepos 15—22 d. yra paimta 21 belaisvis.

Nūdien paaiškėjo tikresnis karo grobis, suimtas kairiojo sparno ofenzivoje.

Visą laimikį sudaro: 8 kulkosvaidžiai, 8 lauko virtuvės, 32 vežimai, 76 arkliai, 300 šautuvų, per 200,000 šovinių, 2 artilerijos šovinių dviračiu su arkliais ir

Antupių Juozo.

SUKILKIT LIETUVOS ARAI

Ei, Lietuvos arai galingi,

Sparnus išskėtę smarkiai lėkit,

Teskamb' jūs žygiai nemirtingi,

Dausosna skristi, ei, skubėkit.

Ryšiais naršumo susiriškite,

Zaibu ant priešų drąsiai kriskit.

Nebaisūs priešai jums oi, ne,

Jums karo teskambie daina!

Kur aukšti kalnai, uolos grynos,

Kur debesiai audroti plaukia, —

Ten jūs lizdai, ten jūs šeimynos,

Iš ten trimitas kovon šaukia.

Ei, skrinkit audrų greitumu,

Blaškykit priešus naršumu;

Nebaisūs priešai jums oi, ne,

Jums karo teskambie daina!

I jūs lizdus, i jūs šeimynas,

Nuo seno glūdančias ramiai

Atkreipia akį štai kaimynas

Ir geidžia nuteriot nuožmiai.

Neduokit jam lizdų draskyt,

Su kardais šokit šeimos gint, —

Ne baisūs priešai jums oi, ne,

Jums karo teskambie daina!

Limpamosios ligos.

5. Kolera.

Koleros gimtinė ir lizdas Indijoje. Iš čia ji paklydo po visus kraštus, ir prie blogų gyvenimo sąlygų sukelia plačius susirgimus.

Koleros sėklos jau surastos, ir pas ligonį yra tiktai žarnose ir išdalies skilvyje. Čion būna pažeistos plonosios žarnos, o kitose kūno dalyse aiškių sugadinimų nesimato. Ligonio išmatose ir vėmaluose randas daugybė koleros sėklų. Užterštas tomis atmato mis vanduo, baldiniai ir daiktai esti paprastai ta dirva, iš kurios užsikrečia kiti. Ypač koleros sėklos mėgsta stovintį vandenį, drėgnas prismirdusias tamsias vietas ir žalius vaisius.

Svarbiausieji koleros apsireiškimai tai viduriavimas, vėmimas, ir smarkus viso kūno nusilpimas. Paprastai ligonis nekarščiuoja, o karščio turi dargi mažiau, negu sveikas. Dažnai prisideda traukymai. Ligonis esti išbalęs ar pamėlynavęs ir subliūškęs. Kraujo gyslų plakimas susilpnėja. Slapumo mažai arba visai nėra. Balsas silpnas ir gergždžiantis. Liga tęsiasi apie 2 — 5 dienas ir per tą laiką ligonis miršta, ar pradeda taisytis.

Kolera, lygiai kaip kruvinąja ir vidurių šiltine, užsikrečia tik per būrną. Todėl pasisaugojimui reikia prisilaikyt bendrų toms ligoms patarimų. Iš jų svarbiausius dar pakartosiu.

visais pakinkimo prietaisais, daug telefono aparatų, batų ir kitos rūšies karo turto.

Pietų srities fronte kovos užsitęsė kiek ilgiau. Dešiniame šiojo fronto sparne mūsų dalys visą laiką veikė į priešininko flangą.

Raudonarmėčiai dėjo paskutiniąsias priešpuolimo pastangas, kad nustumti mūsų apsiaučiamąsias rinktinės, bet visi jų antpuoliai sugniužo į energingus tųjų dalių puolimus.

Liepos 14 — 15 d. nežymiais pertrūkiais stiprios rusų rinktinės, prisidengusios smarkia sunkiosios artilerijos ugnimi, dažnai pakartojo savo priešpuolimus Rudakiškių — Drobiškių — Novikių — Salakų ir Lygojo ežero linijoje. Bet visos jų pastangos veik buvo likviduotos mūsų kulkosvaidžių ir artilerijos ugnimi.

Ilgainiui mūsų kariuomenė, atkakliai kovodama, užėmė Salakų miestelį ir nustumė priešininko eiles Drabiškių — Pilviniškių — Viršūnų — Bienu kaimų linijon.

Kaip patikrinta, Salakų apylinkių kovose rusai turėjo per 100 nukautų ir labai daug sužeistų. Be to tase kovose priešininkas taip jautriai buvo demoralizuotas, kad turėjo veik sustabdyti savo antpuolius ir greičiausiai imtis pakrikusių dalių tvarkyti.

Taip iš lietuvių suformuoti 1, 2, 3, 4 vadiniai lietuvių pulkai nūn gavę papildymo pakrikštyti 28, 29, 30 ir 31 raudonaisiais pulkais. Del pralaimėjimo mūšio ir atsisakymo eiti pirmyn tas pats 30 ir 6 pulkai tapo nuginkluoti ir nugabenti Daugpilin.

Iš sumuštų 17 ir 18 rusų pulkų sudarytas naujas 36 pulkas, o 14 ir 45 pulkai sulieti į 36 pulką.

Minimi raudonarmėčių pulkai nūdien įsistiprinę Avilių — Vepusavo — Šventų — Dukštų ežerų ir gretimų aukštumų linijoje.

Paskutinėmis dienomis uoliai pradėjo veikti mūsų žvalgyba.

Taip liepos 16 — 19 d. visą laiką mūs žvalgai netikėtai puolimais kamavo priešininko sargybą. Tuo laiku išviso sugauta 31 belaisvis. Įbauginti rusai dažnai atidarydavo nervingą ir visai be tikslo kulkosvaidžių ir artilerijos ugnį.

[Idėmėta priešininko stiprinimasis naujoji linijoj Bitriūnai — Piltiškių — Grybiškių — Senieji Drobiškių.

Paskutinioju laiku priešininkas apreiškė gyvesnį judėjimą veiklesnės žvalgybos pavydale, slinkdamas mūsų sargybos linijon, bet kiekvieną kartą jo žvalgai buvo priversti bėgti.

Iš savo pusės mūsų sumanūs žvalgai liepos 19 d. netikėtai apnyko raudonarmėčių užtvara, kuri, metusi ginklus, tuojau pabėgo.

Liepos 19 — 22 d. dešiniame pietų fronto sparne išviso paimta per 30 belaisvių.

Kairiajame šiojo fronto sparne buvo ramu. Tik vieną kartą Vepusavo ežero srity įvyko žvalgų susirėmimų.

23. VII. 1919 m.

Karininkas S-las.

Kareivių butai.

Praslinko laikai, kuomet kariuomenė gynė vieno kurio luomo žmonių gerovę, arba tarnavo carams bei karaliams. Tuos laikus kiekvienas mūsų gerai atsimeina. Tai buvo carų kariuomenė. Tie laikai jau dingo amžinai.

Siuo metu demokratizmas ima viršų, gyvenimas vystosi kitokiu būdu. Jisai negalėjo nepadaryti įtakos ir į vidujinį kariuomenės keitimosi. Ir kariškiai-auklėtojai turėjo galvoti, kad įvedus naujienų dabartinėn kariuomenėn, kad ji vis tik būtų taip pat tvirta, disciplinuota, galinga.

Dabar kariuomenė negina carų, karalių, bet visą tautą, tautos neliečiamybę, taigi gina pati save. Delto ji ir yra tvirta. Ant šio pamato turi būti auklėjama ir mūsų kariuomenė. Tam reikalui gi būtinai reikalinga padaryti, kad kariuomenėj būtų rūpinamasi ne tik grynai tarnybos reikalais, bet ir šiaip dalykais, ypač gi kareivių dvasios reikalavimais.

Vienas naujausių įvedimų į kariuomenės gyvenimą yra «Kareivių butai». Šita mintis gimė Paryžiuje 1893 metais. Jų įkūrėja yra fransė Luiza Zermón.

— Nevartot žalią vandens, nė gėrti, nė indams mazgoti. Nekišt prie burnos nė prie maisto nenuvalytų gerai rankų (plaut virintu vandeniū su muilu arba karboliaus ar sublimato skiedimu). Nevalgyt žalių vaisių, nė šaltų valgių. Gint mušes nuo maisto ir indų. Nelankyt tokio ligonio, nedasijlytėti jo. Išmatas ir vėmalus užpylus klore, kalkėmis, karbolium ar net malkiniais pelenais įkast giliai sauson žemėn.

Pasirodžius apylinkėje kolera, geriausia nuo šios ilgos pasiskiepti. Skiepai apsaugoja nuo sirgimo. O jei skiepytas ir apserga, tat serga lengviau ir paprastai nemiršta.

6. Stabas (tetanus).

Šia liga serga gana retai. Bet toji liga yra labai sunki ir retas kas iš jos pagyja. Sėklos šios ligos labai išnašios ir prisilaiko drėgnose žemėse: soduose, gatvėse, dirvose. Užsikrėst stabu galima tik per žaizdas, jeigu stabo ligos sėklos pateks į žaizdą kartu su žemėmis ar dulkėmis. Kartais užtenka mažo įsidūrimo, kad stabo sėklos ineitų kūnan.

Už keletos dienų po užsikrėtimo stabu prasideda baisūs traukymai. Pirmiausia surakina žandus. Ligonis negali net nuryti. Paskiaus prisideda styrimas ir traukymas viso kūno. Galva ir kojas laužia į užpakalį ir ligonį išrieta lanku. Raumenyse jaučiasi smarkus skaudėjimas.

Po keletos dienų tokių kančių ligonis dažniausia miršta. Jeigu tuoj apsigus pradėt tam tikrą nuo stabo skiepijimą, tat kartais galima dar išgelbėt.

Todel pasiželdus, ar nors truputį įsidūrus, žaizda reikia prideginti jodu. Tam tikslui jodą visuomet reikia prilaikyti. Jeigu žaizda purvina, tat ją reikia nuplaut karboliaus ar sublimato skiedimu. Analptol nedėt ant žaizdų purvinių skarulių, vortinklių ir kito brudo, nes be užsikrėtimo stabu, galima šiaip kraują užnuodyti.

7. Sapas (malteus).

Žmonės sapu užsikrėčia nuo arklių. Kaip pas žmones, taip ir pas arklius apsireiškia dvi sapa rūšys. Viena smarki ir užima nosies šnirpšlius, ir gerkle, o kita telesnė ir pallečia odą.

Prie nosinės rūšies ištinsta šnirpšlys, jose pasidaro žaizdos ir iš nosies ima tekėti. Kuomet yra užgriebta oda, tat odoje pasidaro įvalrios žaizdos ir tyrimai.

Patėmijus, jog arklys serga sapu, reik atsargiai apie jį trusti, kad nedasilytėjus jo ir kad jis neužprunkštų seilėmis ir nosies varvalu. Pastarasis esti labai pavojingas. Tokį arklį reik atskirti nuo sveikųjų ir parodyt veterinariui.

Nė pas žmogų, nė pas arklius šia liga neišgydoma. Todel sapu sergančius arklius visuomet susaudo ir šūda oda užkasa žemėn. Jeigu koks sergančias sapu arklys

Pirmutinis «Kariškių butas» buvo paprastas kambarys, papuoštas trispalvėmis fransų vėliavėlėmis. Bute lankydavosi labai daug kareivių. Jie jautė čia kaip namie: juokavo, šoko, dainavo. Pasitenkinimas buvo labai ganėtinas. Kareiviai, po rikiuotės užsiėmimų, savo pareigas atlikę, eidavo į butą, kur linksmai, dorai praleisdavo laiką.

Netrukus pasirodė, kad tas kambarys yra mažas. Prislėgo ieškoti erdvesnio buto. Kad parodytų kitių kariuomenių dalims «Kareivių buto» naudingumą, jį buvo perkeltas į Paryžiaus centrą. «Kareivių buto» tikslas buvo duoti kareiviams kambarių surūkymą, panašų į namų sutvarkymą, apsaugoti juos nuo susidūmimo apie namiškius, apsergėti nuo blogų palinkimų, visokių ligų, galop duoti pavyzdį, priderantį, sveiką pasilinksminimą, ir duoti progos toliau lavintis.

Šita nauja įstaiga buvo fransų sąjungos lavinimosi žinioje. Tą sąjungą sudaro įkūrėjai ir jai prijauciantieji.

Kareivių butas užėmė Paryžiuje antrą senovinio XVIII amž. namo aukštą.

Jisai susideda iš trijų salių: salė skaitymui ir korespondencijai, biliardo ir lošimo ir muzikos salė. Paskutinėje salėje laikomos paskaitos, rengiami vakarėliai. Ta salė gerai apšviesta, gerai ventiliuota, žiemos metu gerai įkūrinta.

Skaitymo salėje yra turtinga, gerai sutvarkyta biblioteka. Čia kareivis randa viso kas jam reikalinga laiszkams rašyti. Lošimas įvairus: biliardas, šachai, damkės ir t. t. Lošimas pinigais aštriai draudžiama.

Nuskirtu laiku susirenka visi svečiai. Tuomet pasikalbėjimams, muzikai, skaitymui, dainoms nėra galo. Karininkai, mokslo vyrai, artistai, rašytojai, prijauciantieji šiam dalykui, dažnai pasirodo ant estrados.

Nenuostabu, kad Paryžiaus «Kareivių bute» skaičius svečių vis didėjo. Vidutinis per metus pirmoje salėje apsilankusių skaičius — 4500, antroje — 5600, o šiuo laiku daugiau per 10.000.

Kareivių butai neužilgo atsirado Vincentėje, Renėj, Sent-Etjene ir kituose miesteliuose, tai pačiai sąjungai prižiūrint.

Kituose miestuose šalia kareivių butų atsirado sodelių, kuriuose kareiviai žaidžia vasaros laiku. Kareiviai iš savo pusės atitinkamai įvertino steigėjų triūsą, noromis lanko «Kareivių butus», skaito knygas, dorai linksminasi.

Niekuomet neatsitikdavo jokių barnių, nesusipratimų, nes pamatas nesusipratimams (lošimas iš pinigų kortomis) buvo pašalintas.

Kokią reikšmę turi kariuomenės gyvenime «Kareivių butai», aš paduodu ištrauką iš aplinkraščio Italų karo ministerio į korpusų vadus 1906 m.:

«Įsteigimas pulkuose specialių kareiviams atsilisio butų turi didelės reikšmės. Yra tai pirmas žingsnis įkūnyti auklėjimo mintį naujosios gadyinės...»

Mums, lietuviams ir gi jau laikas stroplai griežtis įtaisyti «Kareivių butus».

Mūsų Vyriausias Vadas gen. Žukauskas viename karininkų pasikalbėjime skatino vadus pa irūpinti įsteigti šių butų, bet gyvenime ne taip greit tai įsikūnijama. Šis įrengimas nedaug teatimų darbo, tik reikalinga pasiljudinti ir gero noro. Šio butų išdavos mums tiesiog neįkainuojamos.

Aš iš savo pusės pridursiu: jei steigti «Kareivių butus», tai steigti taip kad miela būtų juose praleisti laikas, kad trauktė trauktų kiekvieną kareivį. Fransai tai labai įvertino, ir dėlto susilaukė gausių vaisių.

Pr. K—as.

Daugiau sąžiningumo.

Skaičiau kareivio A. Majaus rašinėli apie kalbos padėtį mūsų kariuomenėje. Kilo kai kurios mintys, jomis ir norėčiau pasidalinti su «Kariškių Žodžio» skaitytojais.

Mums patiems tai gyvai artimas reikalas, kad mūsų kariuomenėje skambėtų mūsų graži kalba, skambėtų ji taisyklingai, o ne surusinta ar sulenkinta. Kad visos komandos būtų paduodamos taisyklingai, taip kaip jos nurodytos statutuose, o ne būtų tariamos nuo au-

lius triūsiančiam žmogui pradėtų darytis žaidzos ar skauduliukas, tai reikia kuogrefčiausia tą vietą išdegti įkaitinta geležimi, šilvasariu ar kitais smarkiiais vaistais.

8. Grįžtamoji šiltinė.

Dar yra trečia šiltinės rūšis — grįžtamoji. Ji neturi nieko bendro nė su dėmėtąja, nė su vidurių šiltine. Kiekviena šių šiltinių turi savas sėklas, ir persirgimas viena iš jų neapsaugoja nuo užsikrėtimo kita šiltine.

Grįžtamoji šiltinė galima pasakyti yra geriausia. Nuo jos mažai kas miršta. Mūsų krašte jos veik ir nežino. Bet laike rusų vokiečių karo Guduose ir Vilniaus rėdyboje grįžtamąja šiltine daugybė sirgdavo.

Ši šiltinė pavadyta grįžtamąja dėl to, kad karštis ir kiti ligos apsirėškimai pasikartoja kelis kartus.

Apserga iškart smarkiai. Karštis greitai pakyla iki 41° ir net viršaus. Ligonis nusilpsta, skauda galvą ir visą kūną. Už 5—7 dienų karštis su prakaitu krinta ir ligonis jaučiasi gana gerai. Tik už 5—7 dienų liga dar pasikartoja ir pasirgus keletą dienų vėl pasveikėja. Tokių pasikartojimų gali būti iki 3 ir 4 kartų.

Laike karščio ligonio kraujyje randas daugybė grįžtamosios sėklų. Jos plūnos kaip sūleliai ir turi vingelių išvaizdą.

Užsikrėst ja galima, gal būt, dasytynt tokio ligo- nio. O labiausiai šią ligą perneša kasdamos blusos, utėlės ir blakės.

9. Sibiro maras (antrix)

Sibiro maras pas mus gana retai pasitaiko. Ši liga dažniausiai pažeidžia odą. Užsikrėtus, ant odos pasidaro juodos puslės ir sopuliai, panašūs į dideles šunvotes. Sibiro maras tarpais isimeta į vidurkus ir plaučius.

Sibiro maru užsikrečia nuo raguočių gyvulių bei arklių, nuo jų kailių, odų, plaukų, vilnų ir karčių. Todėl vartojant iš tos medžiagos padirbtus daiktus — šepčius, dantimis šepetukus ir skūrinčius įtaisus — reikėtų pirma perleisti per didelį karštį, o ką galima tai ir išvirinti. Ypač įtartini toki daiktai, atgabentieji iš kitų kraštų.

Pradėjus kilti Sibiro maro puslei, ją tuojau reikia išdegti karšta geležimi ar tam tikrais vaistais.

ales, ar savotiškai iš rusų kalbos išverstos. Tuomet mūsų ausų neerzins įvairūs komandų prasimanymai.

Mes, kurie mylime, mūsų įgimtąją bočių kalbą, visuomet ir visur turime taisyti tuos, kurie ką nors ne taip ištaria, svetimtaučiams gi, kurie nori imti mūsų pinigėlių, bet tingėdami arba nenorėdami, mūsų kalbos nesimokina, turime nurodinėti, kad jau laikas ir jiems suprasti artimiausią savo užduotį — pramokti kalbos. Žežino visi, kad mes kantrūs, kantriai kartais klausome, kaip ponaičiukai lenkiškai šnekučiuoja, ar stačiokas rusas kalba ką nors saviškai. Būt ir mūsų kantrybė ne be galo. Aiškus parodymas, kad nenorima mokintis kalbos tų, kurių žemėje gyvenama, kurių duona valgoma ir mus gali įerzinti.

Dabar kreipsiuosi į mus pačius. Kreipsiuosi į lietuvius karius, karininkus, taigi tuos, kurie mokina savo jaunesnius brolius. Ir kurie gana dažnai taip pat apsileidę, kad patingi dargi statuto pažiūrėti, galop nežino kokie statutai yra mūsų kalboje išspausdinti. Kad nors ir patsai A. Majus, kuris «K. Ž.» Nr. 9 pajuodino tą nuolatą judinamąjį klausimą. Matyti ir jam rūpi kalbos grynumas, nes kviečia, kad «K. Ž.» pateiktų komandų pavyzdžių. Tuo tarpu ko jau ko, bet komandos, išskiriant gimnastikos, visos yra išleistos. Jų pramanyti suvisu nebereikia. Tik koksai apsileidėlis bevelys ką nors savo sugalvoti, nes tingės pažiūrėti etatinkamo statuto, kurių svarbiausi visi išleisti.

Daugiau sąžiningumo tikrame tiesioginiuose savo pareigų pildyme. Jei mes pasiryšime, tai ir bus taip, kaip norime. O kuomet mums, lietuviams, jau nebus galima ko nors primesti kalbos atžvilgiu, tai tuomet daugiau galėsime reikalauti iš tų, kurie mūsų kalbos nesupranta, ar menkai ją supranta.

Patys duokime gerą pavyzdį. Kar. Sv.

Mūsų pareiga.

Lietuvos Valstybės Iždas išleido vekselius, bonais vadinamus — yra tai trumpo laiko vidaus paskola, reikalinga Lietuvos Valstybei išlaikyti.

Cia trumpais žodžiais pasakysime, kam ta paskola reikalinga ir kokios reikšmės ji turi Valstybės politikos reikalams.

Šiandien Lietuvos piliečiai kovoja dėl Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės. Ir ta kova eina ginklų žvanginama, nes šiais laikais nei gražiais žodžiais, nei maldavimais arba prašymais, nei nusilenkimais negalima iškovoti to, ko trokšta plačioji Lietuvos visuomenė. Nors santarvės ir kitos valstybės yra palankios mums, bet jei mes patys nesiginkluotume ir patys nekurtume nepriklausomą valstybę, tai ir jos motų ant mūsų rankas ir nieko nepadėtų. Lietuvos likimas ir jos laimė mūsų pačių rankose.

Eidami prie to mūsų siekimo, t. y. nepriklausomybės, susitinkame su daugybe priešininkų, kurių nenugalėjus negalima būtų įkurti nepriklausomos Lietuvos respublikos. Didžiausieji tų priešininkų — tai rusų bolševikai ir lenkai, kurie nori Lietuvą pavergti. Su šiais priešininkais kovoti tenka ne protestais ir panašiomis priemonėmis, bet karo ginklais, šautuvais, kulkosvaidžiais, patrankomis ir t.t. Visam tam yra tam tikrai išmokyti žmonės, arba kariuomenė, nuo kurios stiprumo ir patvarumo parefna visų mūsų laimė.

O kad tą mūsų kariuomenę būtų stipri ir patvari, kad ji galėtų gerai kovoti,—reikia jai lėšų. Tos lėšos nemažiau yra reikalingos ir toms įstaigoms, kurios aprūpina kariuomenę visokia medžiaga ir pirmosios reikiamybės daiktais. Vienu žodžiu naujai kuriamajai valstybei iš pat pradžių yra reikalingos lėšos, kad lomis sektus iš karto kaip reikiant įtaisyti švietimo,

susisiekimo, žemės ūkio, prekybos, pramonės ir kit, įstaigas. Ir kai visa tai bus gerai įtaisyta, tuomet šios mūsų laisvės kovotojams, narsiajai Lietuvos kariuomenei, bus lengva intvirtinti nepriklausomos Lietuvos pozicijas.

Todel kiekvienas skatikas duotas valstybės reikalams nežūva veltui, — jis sutvirtins tam tikrą plytelę, iš kurių statome šiandien nepriklausomybės rūmus. Ir tie nepriklausomybės rūmai gali būti galutinai sutvirtinti tada, kai visi Lietuvos piliečiai pasiryžę bus visos šalies reikalus tvarkyti patys. Svetimaisiais per daug pasitikėti negalime. Jei mes sėdėtume rankas sudėję ir lauktume svetimųjų globos, tai ne tik kad nieko nepelnytume arba nelaimėtume, bet patys prazūtume. Norėdami sukurti nepriklausomą Lietuvos respubliką tikrosios demokratybės pagrindais, turėtume patys ieškoti ir rasti tų priemonių, kurios mums patiems palengvintų dirbti demokratinės valstybės kuriamąjį darbą. Šiandien viena svarbiausių tokių priemonių — išpirkti kuogreičiausiai valstybės paskolos bonus. Tegul tik nors vienas kiekvienos valstiečio šeimos narys nuperka vieną boną, — ir mes tuoju visi pajusime bestovį ant tvirtesnio pagrindo, tuoju atsirasmumyse daugiau drąsos ir pasiryžimo kilmės naudintiems darbams dirbti.

Ne visiems šiandien yra laimės skirta su ginklų rankoje ginti Lietuvos nepriklausomybę. Daugelis negali tai daryti dėl savo amžio, nesveikatos ir kitų priežasčių. Jie seniai buvo susirūpinę, kad negali aktingai dalyvauti kuriamosios valstybės darbe. Šiandien tenka progos ir tokiems žmonėms parodyti, jog ir jie gali daug padaryti savo mylimajam kraštui, būtent, pirkdami valstybės paskolos bonus, jie gali žymiai sutvirtinti kovotojų pajėgas.

Mūsų priešininkai, ypač lenkai, jau dabar nežino, kurių priemonių imtis, kad galėtų sutrukdyti Lietuvos valstybės paskolos gavimą. Jie gerai nusiimano, kad jei ta paskola bus veikiai išpirkta, tai jie negalės Lietuvoje įsiviešpatuoti, negalės pavergti mūsų darbo žmonių.

O mums itin rūpi kuoveikiausiai sutvirtinti savo jėgas, kad galėtume lengvai visus priešininkus atremti, kad galėtume niekeno nekliudomi tiesi tvirtą mūsų gerovės pagrindą.

Pirkdami valstybės paskolos bonus, mes nelyginant imsimė ir krausime po plytelę į tosios gerovės pagrindą, sukurdami nepriklausomą, demokratinę Lietuvos respubliką.

A. Kelmūtis.

Nuo š. m. liepos 15 d.

**VALSTYBĖS IŽDAS IR VISI JO
SKYRIAI, TAIP PAT BANKAS
PARDAVINĖJA VIDAUS VAL-
STYBĖS PASKOLOS BONUS.**

**Pilietei! Tėvynė pavojui: gelbėk ją
PIRK vidaus paskolos BONUS!**

Vlodo Parausvilio

Lietuviai kariškiai Rusuos.

(Žiūr. «K. Žod.» Nr. 9).

VII.

Kariškių įtaka į lietuvių politinį gyvenimą Rusuos. Lietuvių kariškių judėjimo reikšmė svėtimtaučių akyse. Lietuvių kariškių įtaka į Seimo darbus. Kariškių atstovas Kievo tautų konferencijoje. Kariškių atstovas Antroj Lietuvių konferencijoje Stokholme. Kariškių iniciatyva sutverti Vyriausią Lietuvių Tautos Tarybą Rusijoje ir jų žygiai šioje srityje.

Lietuvos visuomenės veikėjai rišami su kariškių judėjimu Rusuos ir patys veikliausieji kariškiai.

Nereikia jau ir minėti to, kokiais keliais ir kaip sparčiai, revoliucijai išaušus, pradėjo bruzdėti Rusijos globojamos tautos. Tautų judėjimas išsiliejo plačia banga. Iki revoliucijai gerai žinojome, kaip praktikoje tautų klausimą rišo įvairaus plauko juodašimčiai, esantieji tada valdžioje. Po revoliucijos pamatėme ir koki žodį tarė Rusijos demokratija.

Motyvuodami tuomi, kad tautų klausimas, tai buržuazijos davinys ir dedami „pamatah tautinio klausimo politinė profetariato nota“, kaipo geri globėjai Rusijos socialistai užvis bijosi, kad „buržuazija“ tos ar kitos tautos, prisidengus skraiste tautos laisvės, neišnaudotų ją ūpą savo naudon, savo siekiams.

Esant tokielemis griežtiems nusistatymams, kur po skraiste kovų su buržuazija vis vien glūdėjo tasai banguinis, kuris nenorėjo duoti tautoms suprastą apsisprendimą taip, kaip šios norėtų.

Suprantama tai, kodėl lietuviai, ukrainiečiai, latviai, iganiai, musulmonai, lenkai ir net žydai darydavo „blokus“, turėdavo nuolatinių ryšių. Ypač tai buvo žymų kariškių tarpe, kadaigi kaip centro taip ir perončių komitetai dažnai darydavo bendrus posėdžius ir bendrai keldavo tautų reikalavimus.

„Tautų bloku“ reikalas atsirasdavo renkant, sakysime, į Steigiamąjį Seimą, kurin kariškiai nei jokios partijos narių „deržavnago naroda“ principilmai negalėjo rinkti. Aišku tai ir suprantama, kad tokie sutartinai žygiai pavienės tautos labai afišuodavo. Tautų reikalavimus išgirdavo ir tie, kurie nei klausyti apie tai nenorėdavo. Visuose tad frontuose ir valdžios centruose skambėjo ir lietuvių reikalavimai.

Jau esu minėjęs, kokios reikšmės kariškiai turėjo Lietuvių Seime Petrapilyje. Ten jie pažymėjo savotišką kairumą, padarė įtakos į prezidiumo kaitojimąsi ir nukreipė kiton pusen Seimo darbus. Patsai Seimas nebūtų buves tokio pakilusio ūpo ir patsai nelemtas skilimas būtų, matomai, kitais keliais nuėjęs, jeigu kariškiai nebūtų į jį inėse savo pažvalgos.

Kariškiai stengdavosi atsiliepti į visus spirginančius tautos reikalus. Tad rugsėjo mėnesio 8—16 d. Kieve suvažiuoja visų tautų atstovai. Kariškiai taip pat siuncia savo atstovą karininką Bylą, kur kartu su kariškių atstovu sueina Bilskis ir kun. Tumas su Volcėmaru ant vienos platformos ir visi bendrai vienu balsu pateikia tautų suvažiavimui rezoliuciją Lietuvos klausimu, kurią suvažiavimas ir priima:

„Eidami iš to, kad kiekvienai tautai privalomos suvereninės teisės ir kad vyriausybė neturi teisės kaip tinkama tvarkyti sričių ir tautų likimą be jų sutikimo, suvažiavimas išklauses lietuvių atstovų pranešimą.

1) Kad visos Rusijos Lietuvių Seimas Petrograde 1917 m. birželio mėn. tarė už suvereninės lietuvių val-

stybės sudarymą etnografijos ribose, kurios valdomajį būdą turi nuspręsti Lietuvos Kuriamasai Susirinkimas, demokrtingai šūsauktas;

2) kad Laikinoji Vyriausybė jau esant paskelbtai tautų teisei apsispręsti, savo dekretu prijungė Suvalkų gub. prie būsimos nepriklausomos Lenkijos, ir pavedė Lenkų Likvidacijos Komisijai evakuotusias Suvalkų gubernijos įstaigas, nors į visas Valstybės Dūnas tos gubernijos gyventojai, rinkdami atstovus išimtinai lietuvius ir duodami raštus reikalauja sugražinti autonominei Lietuvai Suvalkų guberniją, be tos dalies, kurios gyventojai norės būti prijungti prie Lenkijos;

3) kad užėmę beveik visą Lietuvą vokiečiai imas dabar spręsti politinį Lietuvos būvį ir todėl dabar yra tas momentas, kada Rusija turi parodyti, kaip ji žiūri į lietuvių tautos teises, — nutarė: atkreipti Laikinosios Vyriausybės akį į būtiną reikalą išleisti tam tikrą aktą, kuriame būtų pripažįstama lietuviams teisė susidaryti suverinę Lietuvos Valstybę iš Rusijos ir Prūsijos Lietuvos žemių ir iš Suvalkų gubernijos lietuviškosios dalies, prisilaikant apsisprendimo principo“.

Spalių 18—20 d. 1917 m. Stokholme įvyksta Antroji Lietuvių konferencija, kur susirenka lietuvių atstovai iš Lietuvos, Amerikos, Skandinavijos, Šveicarijos, Danijos ir Rusijos. Lietuviai kariškiai taip pat kartu su atstovais iš Rusijos siuncia ir savo atstovą karo gydytoją Alekną, dabartinį Tarybos narį. Stokholme konferencija padarė svarbių nutarimų, tiečiausių mūsų gyvenimo apraškas ir parveža per Stokholmą taip brangių tada žinių apie Lietuvą.

Galop užvis ką svarbiausia kariškiai padarė, tai sutvėrė Vyriausią Lietuvių Tarybą Rusijoje.

Žinome, kad kovo 13 dieną buvo sutverta partijų pagrindu Tautos Taryba, kuri turėjo užsibrėžius gan placius veikimo planus. Nemaža buvo nuveikusi savo deklaracijomis į Laikinąją Rusijos Valdžią ir Kareivių bei darbininkų Tarybą, kur visuomet kėlė aiškų šten lietuvių reikalavimus.

Seimui skilimui pasibaigus pamazai iširo ir lietuvių atstovybė — Tautos Taryba. Kariškiai ypač giliai tai atjautė. Į Kariškių Sąjungos Centro Vykdomąjį Komitetą pabiro kareivių laišakai, nutarimai. Visos didžiulės kariškių organizacijos vienu balsu pasakė, kad reikalinga įstaiga, kuri turėtų lietuvius atstovauti. Tokius nutarimus padarė kariškių suvažiavimai Valkuose, Daugpilyje ir kitur“.

Turėdamas tai omenyje, lietuvių Kariškių Sąjungos Centro Vykdomasis Komitetas, pradėjo ieškoti kelių, kaip suvedus partijas į krūvą, kad vėl turėti Tautos Tarybą. Išpradžių padarė anketą, kurios partijos pritaria reikalingumui Tautos Tarybos ir kokiais keliais galima būtų to atsiekti, o ilginiul pažymėjo ir užkvietė tris pasidaryti visų visuomenės veikėjų, būtent Joną Jablonski, Kazį Grinių ir Praną Mašiotę tą svarbių dalyką atlikti.

„Trys“ išleido kreipdamies į partijas, tam tikrą raštą dėliai partijų atstovų pasitarimo Voroneže, kuris ir įvyko lapkričio 15 dieną. Lietuviai kariškiai tad, kitaip Lietuvos nesuprasdami, kaip nepriklausomą demokratine valstybę, savo tikslo pasiekė. Jų pastangomis įvykęs „Trijų ir partijų atstovų suvažiavimas“ Voroneže, sudarė „Vyriausią Lietuvių Organą“, kuris vadovautų Rusijos lietuvių politikos gyvenimui“.

Lietuvių Kariškių Sąjungos Centro Vykdomasis Komitetas pasiuntė suvažiavimam savą atstovą kariškį Elisoną.

Suvažiavimam savo atstovų nesiuntė: didžiumiečiai (bolševikai) ir revoliuciniai socialistai liaudininkai, kurie rado, kad darbas „socialistų išvien su klerikalais

* Žiūr. «L. Z.» Nr. 13 Vyriausią Lietuvių Tarybą Rusijoje.

ir liberaliais sluogsniais yra visai negalimas“, kaip jų pranešime pasakytą*).

Vyriausioji Lietuvos Taryba Rusijoje pradėjo savo veikimą blogiausiose apylostovose, pirmininkaujant K. Grišniui, vic. pirm. M. Yčui ir M. Sleževičiui; sekretorium Šilingas.

Kariškių tad taip nelemtais laikais sutvertas Vyriausias Lietuvos Organas ilgai bolševikų buvo įtariamamas „kontrrevoliucijoje“ ir prezidiumo nariai pamatė kratų ir kalėjimų...

Reikia, deja, žymėti ir tai, kad tūli iš Lietuvos visuomenės veikėjai taip pat buvo gan artimi kariškių judėjimui. Čion noriu vieną pažymėti, tai dabartinį Valstybės Tarybos Pirmininką Šilingą, kuris ypač kariškiams buvo artimas. Kuone visi darbai, nutarimai nepraeidavo be g. Šilingo žinlos. Kariškių judėjime g. Šilingas, matomai rado ko tal be galo reikšmingo, tam judėjimui jis labai ir labai daug pridudavo svarbos ir pats juomi gyveno. Atsidėjęs sekdamo kariškių veikimą. Kol nebuvo kariškių laikraščio, leido prie jojo vedamos „Santaros“ priedą „Laisvės Karininkas“, lankydavo kariškių suvažiavimus ir ten savo iškalbingumu vystydavo Lietuvos politinės atelties pagrindus, būtinumą Lietuvams turėti savus pulkus...

Iš kariškių gi pačiais svarbiausiais „kariškių judėjimo“ judintojais tai buvo: Byla (narys Centro Komiteto, laikraščio „L. Ž.“ redakcijos kolektyvo narys), Elisonas (narys C. K-to, laikr. „L. Ž.“ redakcijos kolektyvo narys), Laurinaitis (C. K. pirmininkas), D-ras Alseika (vakarų fronto lietuvių kariškių Vykdomojo Komiteto pirmininkas), Klimaitis ir Juozapavičius (daug dirbę ir agitavę už pulkus), Šlimas (organizatorius atskiro bataliono), Škirpa (komisaras ukrainiečių radoj), Gedgaudas (komisaras vyriausio karo vado buveinėje), Gužas (pirmininkas komisijos pulkus tverti Smolenske), Natkevičius (pirmininkas XII armijos lietuvių kariškių Vykdomojo Komiteto, Centro K-to narys, faktinis „Laisvo Žodžio“ redaktorius).

Visą ką suglaudus, matome kiek daug reikšmės lietuvių politiniame gyvenime turėjo mūsų kariškiai.

Lietuvių kariškių nuopelnu turi būti tai, kad jie kaip tik ir nukreipė visas savo pajėgas, visą energiją, išskyrus vieną kitą kariškį, nepriklausomai, demokratiškai Lietuvon, o pargrįžę ir metę politiką, emės už tvėrimo armijos, kadangi kariškiai aiškiai suprato ir supranta, „kad kovoj mūsų teisės, vienybėje galybė“.

Valio tat nepriklausoma Lietuva, Lietuvos kariškių krūtine ir krauju gina nuo jos įvairiaspalvių priešų!

(G a l a s).

Kas kiekvienam kareiviui žinotina.

9. Ir gudrybės griežkimės.

Yra sakoma: kakta sienos nepramuši. Kare tas ypač gerai atmintina.

Su priešu reikia kovoti ne tik ginklu, bet ir vikrumu, ir renkant apie jį žinių ir gudrybėmis.

Kartais vien gudrybe gali priešą nuveikti, jam didžiausių nuostolių pridaryti, jį nelaisvėn paimti, išskaldyti jį, baimės jam privaryti, pats gi savo nei vieno kraujo lašo nepraliejęs.

Mes senovėj buvome pagarsėję ne tik savo narsumu, bet ir karo gudrybėmis. Ir reikia žinoti, kad gabios karo gudrybės lygiai branginamos ir dar gi priešų gerbiamos, kaip ir pats narsumas.

Senovės knygoose nemaža tokių lietuvių gudrybių aprašyta. Vieną čia jų atpasakosime, kaip tai ją ap-

*) Žiūr. „L. Ž.“ Nr. 11.

rašė vyskupas Valančius vienoje savo knygutėje (Antano Tretininko pasakojimai):

„Utėnui karaliaujant, lietuviai ir zemaiciai be pertrūkio mūšėsi su vokiečiais; ne kartą vokiečiai, bekariaudami sugavę zemačius, vedė juos į Prūsus ir krikštijo. Zemaiciai perkrikštai, nors kitaip jau tikėjo, tečiau neužmiršo savo brolių. Išgirdę vokiečius ketinant į Zemačius keliauti, jie tuojau pranešdavo mūsų krašto vyriausybei.

Vieną kartą Ragainės miesto viršinininkas, Ernkė, įsodinęs į laivą dvidešimtspenkis ginkluotus vokiečius išėpė jiems plaukti augstyn Nemūnų. Lietuviai perkrikštai beregint davė žodį (pranešė) Skirminui, Zemačių gubernatoriui, kuris ties Skirstnemune uždėjo vokiečiams sląstas. Vos laivas į tą vietą atplaukė, atbėgo į paupį jauna mergina, kuri, rankas laužydama, verkė ir šaukė lenkiškai, sakydama:

— Oi, geri žmonės, gelbėkite mane, esmi nelaiminga!

Vokiečiai, tai girdėdami, pasuko laivą į pašalį, o prisitartinę, paklausė:

— Kas esi ir ko iš mūsų nori?

Ši atsakė:

— Esmi lenkė, sugauta kare ir iš lenkų žemės į Zemačius atvežta. Stabmeldžiai nori mane apversti į savo tikybą, aš gi esmi katalikė! Imkite, mane, drauge, ir ištraukite iš nelabųjų rankų!

Vokiečiai dar labiau prisitartinę prie krašto, padėjo lentą, kad mergina galėtų į laivą įžengti. Bet tuojau šešiasdešimtys vyrų iš karklynų sukilo, su savo geležies kabėkliais capt, nutvėrė laivą, sulpo į jį, iškirto visus vokiečius ir atėmė laivą su visa nauda.

Tariamoji mergelė nebuvo mergelė, bet jaunikaitis zemaitis, moteriškai apsitaisęs, mokantis lenkiškai. Kanigaikštis Utėnas, apie tą Skirmino vyly išgirdęs, didžiai jį pagyrė ir davė žemės gabalą.

Ir tie lietuviai užpuolė vokiečius - plėšikus gudriai iš pasalų, ne gi dėl drąsos stokos. Būtų jie atvirai užpuolė nebūtų jie vokiečių, upė plaukiančių, pasiekę arba ir pasiekę gal nebūtų jų nuveikę, ar gal būtų nuveikę, tik daug savųjų nustoje. Gudrybė gi ir drąsus tos gudrybės išpildymas leido nugalėti nekviečius svečius, savųjų žmonių nenustojus.

O kiek gudrybės, kiek gero, kovoj išmiktinto, proto parodė lietuviai bekovodami su caro žandarais dėl spaudos teisių, begabendami anais metais knygas per sieną!

Nebūtume mes dėl spaudos kovoje ir gudrybėmis naudojęsi nebūtume tuomet spaudos išgavę. Ar gi būtų mums tuomet jėgų užtekę vien atviron kovon su galinga caro valdžia stoti?

Taigi kovoti ne visuomet galima ir reikia atvirai. Geriausiai priešą užpulti netikėtai, jam nelaukiant, iš pasalų jam gerą smūgį kirtus.

Tegul priešas, o ne mes, kuodaugiausia savo žmonių guldō.

Stengkimės gi priešą pulti ten ir tada, kada ir kur jis mus nelaukia. Ne be reikalo gi sakoma, kad kare slaptumas ir netikėti užpuolimai, tai baises priešui ginklas.

Ir belieka mums ginkluotą priešą naikinti, kaip tik galima, visais leistiniais būdais, kad tik greičiau jis nuvargtų, nuvargęs gi atsisakytų su mumis kovoti, mūsų žemės ir duonos grobti, mūsų laisvę varžyti ir žmones varginti.

10. Drąsa, bet ir atsarga.

Kiekvienam tikram vyrui didžiausia garbė, tai drąsa. Bet kur jis tą drąsą gali parodyti, jei ne pavojuje, jei ne ten, kur mirtis savo sparnais plasnoja, kur kiekvieną valandžiukę jis gali būti nukautas dėl Tėvynės, dėl mūsų brangių brolių gerovės.

Kaip didžiai gerbiami ir tai ne tik savųjų, bet ir priešų visi tie vyrai, tie drąsūs kareiviai, kurie reikale drąsiai, akimi nemirktelėję mirčiai, pavojulį akis pažiūri.

Ir drąsuoliui daug kas leistina. Ir drąsuolis dažnai visai netikėtai, kartais tiesiog stebuklingai iš didžiausio pavojaus gyvas ir sveikas išeina ir dar didį dalyką padaro.

Tik mokėti drąsiai į pavojų žiūrėti. Tik ramiai, šaltu krauju savo likimui atsiduoti. Tik mokėti ir įstengti reikale pasakyti sau:

— Tai ir žūsiu... Tai ir kas! O vis tik nenusileisliu ir nenusigąsiu...

Ir yra žinoma begalė atsitikimų, kada drąsa ir ramumas leido iš didžiausio pavojaus išsigelbėti ir dar didelių dalykų padaryti.

Štai koks šiame kare buvo atsitikimas:

Vienam mūšiu su rusais pasibaigus, vienas mūsiškių kareivių kaž kaip paklydo—nuo savųjų atsiskyrė. Taip jam laukais beklaidžiojant, susitiko su visa rusų kuopa. Buvo ten vežimų, arklių, virtuvė ir dar kaž kokio karo turto. Rusai pamatę mūsiškį laukais einantį, ėmė jam šaukti sustoti. Tas iš pradžios buvo mėginęs bėgti. Bet pamatęs nebeištrūksias, pasisakė sau šitaip:

— Vistiek reikės pražūti. Tai jau pražūdamas dar bent kelius jų nudėsiu. Bent garbė bus!..

Greit puolė kaž kokion duobės ir ramiai pamažėlį ėmė taikyti į puolancius jų rusus.

Trakstelėjo šūvis, prašvirkštė kulipka—ir guli augštelininkas išsitiesęs rusas. Ir vėl pasigirdo lietuvių šūvis ir dar vienas rusas ant žemės besirangodamas vaitoja, keikia tuos, kurie jį pražūtin pasiuntė.

Ir vėl ramiai taiko pasiryžęs mirti lietuvis ir dar vieną jo geros akies, ramios rankos auka ant žemės kniupščiom parpuola, besitampydamas, besirangydamas žemę nagais drasko.

Ir ką gi sakysite? — Ramus ir gerai pataikantis lietuvių šaudymas apsvaigino rusus. Vieton to, kad tą drąsuolį puolus, jie iš pradžios tarp savęs kaž ką ėmė bartis, stumdytis, paskui gi, matydami, kad vis tai vienas, tai kitas jų ant žemės, tartum dalge pakirstas, krenta, ėmė nuo narsuolio bėgti. Iš pradžios pabėgo du, trys, keli, keliolika, paskui gi, palikę visą savo turta: vežimus, arklius, kai kuriuos ginklus, visi pasileido laukais, kur akys neša, bėgti...

Lietuvis pats savo akim netikėjo. Manė, tai bus sia rusų gudrybė, kad tuo būdu jį iš duobės išviliojus. Tai gi iš duobės neišlįsdamas paleido dar kelius šūvius. Bet rusai vis bėgo ir bėgo ir grįžti visai nemanė.

Išlipo kareivis iš duobės ir su visu karo grobiu, pats nenusimanydamas ką iš džiaugsmo ir bedaryti, nukeliavo pas savuosius. Žinomas daiktas—jis už savą nepaprastą drąsą ir sumanumą liko vado pagirtas ir apdovanotas, draugai gi didžlavosi, kad jie tokį vyrą savo savo tarpe turi.

Tai taip padarė tas, tikrai tariant, didvyris, kad tik gyvam nelaisvėn nepatekus. Ir jo drąsa išgelbėjo jį ne tik nuo nelaisvės, bet ir nuo mirties.

O štai dar kas, trumpai atpasakojus, užrašyta senose knygos apie senovės lietuvių narsumą:

Kryžiuočiai, Lietuvą begrodami, užpuolė maža Pilėnų pilaitė. Toje pilyje buvo tik maža gynėjų saujalė, valdė gi tą pilį moteriškė, Pilėnų kunigaikštienė. Kryžiuočiai, žinodami, kad pilyj tik maža žmonių esama ir be to dar ją valdo moteriškė, nieko neatrodami ją puolė, manydami dar gi be mūšio ją paimti. Tačiau kaip skaudžiai apsilvylė ant jų galvų pasipylė visas debesis vėlyvų. Ir ne viena jų, gerai pataikinta, praverė grobinių širdį, įsistmė galvą, krūtinę.

Vokiečiai, taip netikėtai įgelti, įtūžo. Perrikiavo savo rikiuotę ir visomis jėgomis puolė taip narsiai ginamą pilį. Bet ir dar kartą, o paskui dar ir dar gavo skaudų kovinį pamokinimą.

Matydami taip pigiai negalės pilies paimti, apsimetė geraširdžiais esą. Siunčia tatal pasiuntinius pilin ir per juos skelbia:

— Pasiduokite geruoju: visiems gyvastį dovansime ir laisvai paleisime...

Tečiau kunigaikštienės išmintingos būta. Ji nepatikėjo grobikams, žinodama, kad jiems tikėti negalima. Taigi atsakė trumpai ir aiškiai:

— Ateikite ir paimkite!

Ir vėl, dar labiau įniršę, puolė kryžiuočiai drąsiai pilį. Daužėsi ne maža laiko, bet pilis, tartum iš plieno nulieta vis neįveikiama stovėjo.

Pagalios įsigriauja pilin, žiūri ir savo akims netiki: viduryj kiemo sukrautas ir padegtas didžiausias malkų laužas. Ten sulipo visi, dar gyvi likę gynėjai, Kardais perveria savo širdis ir puola ugnin, kad tik nelaisvėn nepatekus. Paskutinė, tartum visų tų didų vyrų motina, ugnin bevirdama nusižudė kunigaikštienė...

Pilis dingo ir jos didvyriai - narsuoliai žuvo. Bet atmintis apie juos, bet jų garbė nežuvo ir nežus niekad, kol bus gyvas lietuvių ir Lietuvos vardas.

Tečiau jei kuris mūsų guldo savo galvą, tai teguldo ją išmintingai, dėl reikalo. Be reikalo, be prasmės tenepražūva nei vienas taip brangus mums Lietuvos jaunuolis, tenebūna pralietas nei vienas mūsų kareivių kraujo lašas.

Todel ir didžiausiam narsuoliui reikale pritinka saugotis, ir atsargumas jam gėdos nedaro. Mūsų Tėvynei juk kiekvienas jos jaunuolis, kiekvienas kareivis brangus. Ir kiekvienam mūšiu pasibaigus, kas kartą priešą sumušus, džiaugiasi Tėvyne, jei nedaug savo sūnų nustojo.

Kad mūsų mažiau nuostolių turėjus, mažiau save į bereikalingą pavojų stačius, reikalinga tam tikras atsargumas. Todel visuomet stengkis lygintis prie vietos.

Ar atakon eidamas, ar žvalgybą darydamas, ar grandinėj šaudydamas—visuomet stengkis priešą gerai matyti, bet kad pats būtumėi kiek galint jam nematomas.

Kai tik yra kokia duobelė, ar įdubimas, ar kalnelis—pasinaudok jais, kad nuo priešų akių pasislėps, kad mažiau matomu būti, kad jis negalėtų į tavę gerai talkinti, kad jam sunkiau būtų tavęs savo mirtina kulipka pasiekti.

Bet slėpkis tik reikale ir jei galima. Ką jei kitas sumanytų nuo priešų, nuo pavojaus visai pasislėpti. Būtų tai menkos doros žmogus, netikęs lietuvis, kuris nevertas būtų mūsų garbingų senovės karžygių vardo nešioti.

Kovoje del Tėvynės!

Mūsų žmonės nebus skriaudžiami, išnaudojami ir kitų niekinami tik tada, kai mūsų Tėvyne Lietuva bus laisva ir nepriklausoma. Ta gi laisvė, ta gi žmonių laimė gali būti iškovota tik mūsų, kariškių, aukomis. Tačiau tos mūsų aukos, kančios ir pralietas dėl žmonių gerovės kraujas Tėvynės niekad nebus užmirštas, amžinai bus didžiausia pagarba menamas, kaip menami visi tie, kurie ligšiol dėl mūsų teisių kovojo ir kovojo žuvo ar nukentėjo.

"Kariškių Žodis" laikas nuo laiko spausdins nukautųjų (užmuštųjų), sužalstųjų, nuo žaizdų ar ligų mi-

rusiųjų bei be žinios prapuolusių sąrašus. Žemiau spausdiname įvairių kariuomenės dalių nukentėjusiųjų sąrašą. Sąrašas beveik visai pilnas.

Nukautieji (užmuštieji):

KARININKAI: Juozapavičius, Nastopka.

KAREIVIAI:

Radavičius Augustinas—Šiaulių miesto. Šimkus Bolesius—Pašiaušės val. Šiaulių apskr. Vacbergis Jonas—Šiaulių apskr. Svedas Jurgis. Vlsigirda Jonas. Bizlukas Liudvikas—Leipalingio val. Alytaus apskr. Bruzbaite Vincas. Didžiulis Petras. Blinaitis Juozas. Beržlunas Jonas. Mačulis Bernardas. Jančauskas Vladas. Balčiūnas Petras—Kriūkų val. Šiaulių apskr. Žirgulis Jonas—Radviliškio valsč., Šiaulių apskr. Cepulis Motiejus—Gaščiūnų miestelio, Šiaulių apskr. Jackus Jonas—Joniškio miestelio. Skara Kazys—Šiaulių miesto. Elmutis Pranas—Airiogalos vals. Kedainių apskr. Labutis Vladas—Utenos val. ir apskr. Izokaitis Antanas—Vilkijos miestelio. Blizuskis Petras—Derbino val. Kretingos apskr. Daugelaitis Andrius—Kidulių val. Šakių apskr. Mašinitis Antanas—Zapyškio miestelio, Mariampolės apskr. Garkauskas Petras—Budelių kaimo, Mariampolės apskr. Siluzevičius Andrius—Berauckinės kaimo, Mariampolės apskr. Grušauskas Pranas—Prienuų val., Mariampolės apskr. Simelaitis Bronius—Griškabūdžio val. ir kaimo, Šakių apskr. (užmuštas sargybą einant). Pumeris Alijošius—Pajavonio val. Eglupių kaimo. Blažys Mikas—Sasnavos valsč., Mariampolės apskr. Lukšys Kazys—Kvetiškių val. Skriaudučių kaimo. Stankevičius Juozas—Jankų val. Šakių apskr. Andriulaitis Feliksas—Jankų val. Šakių apskr. Deimantavičia Antanas—Ž. Panemunės miestelio, Šakių apskr. Elmutis Izidorius—Girkalnio val. Raseinių apskr. Barščauskas Justinas—Griškabūdžio val. Šakių apskr. Katilus Motiejus—Pažerių val. Budvydžių-Gudelių kaimo. Paulavičia Jonas—Vilkaviškio val. ir apskr. Revinskas Simanas. Litorskis Pijus—Pažerių val. Budvydžių-Gudelių kaimo.

Iš viso šiame sąrašė nukautų: 2 karininku ir 38 kareiviai.

Mirė nuo žaizdų:

Ūsas Juozas—Šiaulių miesto. Norutis Aleksandras—Šiaulių miesto. Valančius Povilas—Kuršėnų val. ir apskr. Pilka Steponas—Smilgių val. Kuršėnų apskr. Volozevičius Petras—Kriūkų val. Šakių apskr.

Iš viso mirė nuo žaizdų 5 kareiviai.

Mirė nuo ligų:

KARININKAS Vitortas.

KAREIVIAI:

Jankauskis Bagdonas—Žarėnų val. Telšių apskr. Spiliauskis Adomas—Telšių miesto. Brožus Antanas—Rimučiai, Telšių apskr. Januškevičius Jonas—Pagerbiai, Telšių apskr. Gallūnas Aleksandras—Telšių miesto. Skirmontas Antanas—Žarėnų val. Telšių apskr. Adomaitis Juozas—Klebiškių val. Mariapolės apskr. Barkauskas Kazys—Gražiškių val. Vilkaviškio apskr. Pranaitis Pranas—Girkalnio val. Raseinių apskr. Aleksandravičius Petras—Raguvos miestelio, Panevėžio apskr. Čeponis Antanas—Pasyvalio val. Joniškėlio apskr. Junulaitis Juozas—Žičuzai, Joniškėlio apskr. (prigėrė upėje). Bajoriūnas Stepas—Anykščių val. Utenos apskr. Papartis Antanas. Tamokaitis Kazys. Sakela Viktoras. Maciulevičius Dominikas. Žurauskas

Vincas—Radviliškio miestelio, Šiaulių apskr. Oal-dauskas Juozas—Žigaičių val. Tauragės apskr. Mikašauskas Antanas—Batakių val. Tauragės apskr. Bunikis Antanas—Gelgaudiškio valsč. Šakių apskr. Baužys Karolius—Jurbarko miestelio. Kasparavičius Pranas. Augys Vincas—Patėrojaus miestelio, Joniškėlio apskr. Andriukaitis Jonas—Svetušino val. Šakių apskr. Savickas Antanas—Pajūrių val. Tauragės apskr. Billūtaitis Juozas—Kriūkų val. Šakių apskr.

Iš viso mirė: ligonis 1 karininkas ir 27 kareiviai.

Sužeistai:

KARININKAI: Kynas—Sintautų val. Šakių apskr. (lengvai). Fugalevičius Konstantas—Kabatavo dvaro, Kauno apskr.

KAREIVIAI:

Lydžius Jurgis—Šitelės miestelio, Tauragės apskr. Šimkus Augustinas—Laukžemio val. Kretingos apskr. Malinauskas Benediktas—Pakruojos val., Joniškėlio apskr. Sargė Simas. Bakanauskas Karolius. Gegužis Juozas. Kačulis Petras. Burbulis Mikas. Vitkauskas Juozas. Mastionis Teofilis. Gruzdys Zigmantas—Seirijų val. Alytaus apskr. Naujokas Justinas. Jucevičius Bronius. Kalėda Juozas. Maliauskas Julius. Taukevičius Mačys. Juzėnas Mikas. Ančnikas Kondratas (nelaisvėje). Urbonas Antanas. Burneika Juozas. Mališauskas Petras. Bubnys Juozas. Senkus Juozas (nelaisvėje). Volungė Bolesius. Panyllunas Stasys. Kalzė Juozas. Labutis Vladas. Venckūnas Juozas—Margių kaimo, Šiaulių apskr. Spingys Dominikas—Kuršėnų val. ir apskr. Paplauskas Banys—Papilės val. Skudris Pranas—Kuršėnų val. ir apskr. Kazlauskas Stasys—Šiaulių val. ir apskr. Ploščauskas Jonas—Šiaulių val. ir apskr. Rimelkis Jonas—Šiaulių val. ir apskr. Baldauskis Klementas—Šiaulių val. ir apskr. Lipnevičius Kazys—Šiaulių val. ir apskr. Domkus Juozas—Kuršėnų val. ir apskr. Raubickas Alyzas—Šiaulių val. ir apskr. Krikščionas Kazys—Pakuonių val. Mariampolės apskr. Bendinskas Juozas—Pakuonių val. Mariampolės apskr. Kasperaitis Pranas—Gaisrių kaimo, Šakių apskr. Plaušinitis Antanas—Remgalių kaimo, Šakių apskr. Dobilas Kazys—Skirsnemunės miestelio, Raseinių apskr. Pakarklis Jonas—Mariampolės apskr. Petravičius Juozas—Naujų Sintautų kaimo, Šakių apskr. (sužeistas lengvai, pasiliko rikiuotėje). Aleksaitis Saliamonas—Barzdų val. Šakių apskr. Kudirka Jonas—Zapyškio val. Kauno apskr. Kumpaitis Jurgis. Skinkys Juozas. Balčiūnas Antanas. Tadeušaitis Vincas.

Iš viso šiame sąrašė: 2 karininku ir 50 kareivių.

Žinios.

Lietuvoje.

Del vargų kariuomenėj. Daug sykių man teko girdėti, kaip kai kurie kareiviai arba, teisingiau pasakius, naujokai, kurie vadina save inteligentais, rugoja, kad kariuomenėje nėra priruošta taip patogaus gulėjimo, kaip tai turėtų būti dabartiniuose laikuose. Nes, jie taip sako, dažnai reikia gulėti ant grindų ir visai ant plikų ir dar esą daug kitokių nepatogumų.

Taip, aš su tuomi sutinku, kad tas dažnai atsitinka kariuomenėje. Bet juk negalima kareivio, kuris tik keletą dienų būna vietoj, taip paguldyti, kaip jis guli namie, o antra, tai darosi ne vienam, bet šimtui tokių. Be to mes turime atminti, kad vyresnybė turi dangybę reikalų ir išlaidų ir visko negali iškart padaryti. Reikalinga ir laiko ir jėgų.

Bet mes dar turime turėti omenyje tai, kad kiekvienas kareivis turi priprasti vargą nešti, jeigu galima, tai taip pavadinti, nes jis negali visokių patogumų turėti, būdamas ant fronto, kur reikia gulėti ne tik ant plikų grindų, bet dažnai, arba ir visą laiką, ant žemės, apkasuose ir bejokios pastogės. O tas ir yra kuosvarbiausias dalykas, kad kareivis galėtų daug visko išlaikyti, nes, kitoniškai, mes turėtume ne kareivius, bet būrį kaž kokių vyrų, kurie tikty tik dėl parodų miestuose, arba tiktai nešiotų kareivių vardą.

Taip suprantas.

Del bereikalingų šaudymų. Dažnai tenka girdėti ramių gyventojų pasiskundimų dėl nevykusių mūsų kareivių darbų. Ypač įgrįsta bereikalingi šaudymai. Kareiviui, sargybą einant, nusibosta ir jis ima šautuvu žaisti. Bežaisdamas tyčia ar netyčia iššauna. Ir jei tai atsitinka naktį — prikelia ir išgąsdina gyventojus. O laikai ir taip vis dar neramūs, žmonių nervai (dirksniai) įtempti.

Arba eidami laukais, ypač arčiau fronto, mėgsta šaudyti į medžius, į stogus, čiukurus ir t.t. Tie šaudymai pridaro labai daug nerymasčio žmonėms. Taip, girdi, ir laksto po laukus kulipkos. Ir žmonės, vieton to, kad kareivius mylėjus, pradeda ant jų pykti.

Tai vėl ima bombas ir sprogdina jas vandenyj, kad tuo būdu žuvis gaudžius.

Bet gi ginklai mums ne tam duodami, kad mes jais žaistume arba žuvis sau muštume. Ginklai mums duoti mūsų Tėvynei ginti ir žmonių gerovei bei ramumui saugoti. Tai tik tam jie turi būti ir vartojami. Kiekvienas netikęs ginklo vartojimas yra drausmės stokos, ištvirkimo ar savo reikalų nesupratimo ženklai. Ir netikę tie kareiviai, kurie taip netikusiai su ginklais elgiasi.

Dėliai senų pinigų. Valdžia išleido įsakymą, kuriuo įsakoma imti šiek tiek įdriskę ar suire taip vadinamieji lietuviškieji arba Obosto pinigai. Lietuvos ir vokiečių valdžių sutartimi tie, vokiečių okupacijos valdžios išleisti pinigai ir toliau bus lygūs vokiečių valstybės pinigams, o suirusius pinigus dabar Lietuvos valstybės bankas reikale pakeičia sveikais. Tai gi tie, kurie atsisako priimti apirusius Obosto pinigus, bus traukiami teisman ir baudžiami.

Vidaus paskola, kaip tenka mums sužinoti, eina gana gerai. Visuomenė aiškiai supranta, kad be pinigų negali būti valdžios, negali būti ir kraštas ginamas. Todėl daugelis žmonių stengiasi nusipirkti paskolos bonų, kad tuo būdu prisidėtų prie mūsų nepriklausomybės gynimo. Tačiau tenka girdėti, ir tokių žmonių esama, kurie geriau duoda pelėms sukapti, negu prisidėti prie kovos už mūsų būsimąją laimę. Tie nenumanėliai nesupranta, kad jei dabar valdžios nepamirš, tai ateitų priešai ir paimtų iš mūsų visa, ką tik ras. Laimė tokių nenumanėlių nedaug ir yra.

Alytaus. Iš Alytaus vokiečiai pasitraukė 8. VII. 19. Išeidami viską perdavė vietos lietuvių įstaigoms ir persiskyrė gana mandagiai. Kada lenkai sužinojo, jog vokiečiai jau traukiasi ir išėjo iš Alytaus, pradėjo žygiuoti pirmyn į Alytų. Visupirmiausiai, perėdami demarkacinę liniją, užėmė Daugus ir Merkinę, kame yra mūsų kamendantūros. Tą pačią dieną, kada vokiečiai išėjo iš Alytaus, lenkai užėmė miestelį Alovę, Butri-

monis ir kt. ir manė kitą naktį ar dieną įeiti į Alytų. Alytaus kamendantas tuojau pareikalavo iš lenkų pasitraukti iš užimtų vietų, pranešdamas jiems, jog priešingame atsitikime pabandys savo jėgų. Sekamas kelias dienas stovis buvo neiškus: išgamos-lenkučiai laukė išsižioję, kada ateis ta valanda ir užeis laukiami svečiai. Vietos žydai išsigandę pradėjo lupinėti lietuvių kaimų parašytas iškabas, už ką prieš vietos miliciją kaimuriams prisilejo gana sunkiai atsakyti. Pasėdinčius Alovėje lenkus dėliai lietuvių veiksmų pasikėlė triukšmas, kas gana blogai į juos paveikė, nes ant rytojaus, atsižadėdami Alytaus, pradėjo trauktis atgalios.

K. A.

Žodis draugame kareiviams. Mūsų kuopose dažnai girdisi nemalonūs žodžiai: nežiūrint kokioje vietoje, ar prie mažų kūdikių, ar prie kitos lyties (moterų), ar prie perdėtinių-karininkų ir t.t. Nieko nepasidami, ar tai žaizdami, ar tai supykę, keikia nepritinkančiais žodžiais, kad net iš šalies klausant gėda (saramata) ima, o kas bauriausia, rusiškais žodžiais.

Nors ir yra sakoma: ant ko lietuvis užpyko, tai keikia, su juodu purvu sumaišo. Bet tas yra nereikalinga. Ar negalima būtų apsieiti mandagiai? Imkime pavyzdį iš padorių elginusių, o ne kokių baurių. Ypač ne iš tamsuolių rusų, su kuriais dabar kaujames mirtinoje kovoje.

Vietoje piktžodžiavimų, veiksmų iš įpročio rusiškais bauriais žodžiais, užsiimkime rimta kalba, skaitymu laikraščių, tobulų knygelių, mėginimais padoriai žaisti, gražiai dainuoti, deklemuoti eiles ir t.t. Kas dar nemoka rašyti, tai vieton lošimo kortomis, arba patiems pasimokinti ar kitus pamokinti.

Mūsų kuopoj tankiai atsitinka, kad vienas kareivis iškrato kitam „rancus“, išima iki paskutinio karnio duonos, baltinius, iškrečia kišenių su pinigais ir tt. Nesmagu net žmonėms aiškinti apie tokius pasielgimus.

Senas Kareivis.

Valstybės vidaus paskola. Valstybės išdui papildyti, vyriausybė leidžia vidaus paskolą trisdešimties milijonų markių. Mes, kariškiai, irgi turime kęk galėdami prisidėti paskolų bonų pirkime. Bet kadangi ne kiekvienas galės tų bonų pirkti, tai mes galime veikti ir kitoje srityje. Fronte būdami, įvairias vietas pereidami, mes galime agituoti vietinius gyventojus, kad jie palaikytų mūsų valstybės paskolą.

Lietuvos nepriklausomybei atsiekti mes aukaujame savo gyvastį, savo jaunumą, tai nejaugi negali taisyti paveikti į ramiai gyvenančius ir priversti juos bent viena, kita šimtaine prisidėti prie bendro visų mūsų darbo. Šalies gyventojai privalo atminti ir niekuomet neužmiršti, jog visomis savo pajėgomis turi pagelbėti išsilaukyti frontui. Nuo užpakalio bendrumo ir valstybės reikalų atjautimo ir frontas bus patvaresnis. Kiekvienas auksinas, šimtinė reiškia tą, kad mūsų laukų netremps rusas ar lenkas, mūsų namuose nešeimininkaus žiaurus priešininkas. Parodykime, kad mes norime būti savos šalies, savos valstybės šeimininkai.

Užsienyje.

Kova del nepriklausomybės. Dabar, galima sakyti, užėjo gadyne, kad beveik visoje Europoje kovojama del savo buitės, del nepriklausomybės, del žūt būt.

Ta kova eina ne tik Lietuvoje, bet ir pas mūsų kaimynus latvius, ir pas iganius, ir pas suomių, ir pas tolimus gruzinus, ukrainiečius. Visur suprasta, kad jei šiandien karu nepavyks laisvės išgauti, tai tam vėl ilgas amžius reikės vargti, svetimą jungą nešti, svetimiems sunkius mokesčius mokėti, jų kariuomenėn savo jaunimą duoti ir t.t.

Supratę tai, visi veržiasi į geresnį gyvenimą, siekia laimės, šviesos. Visa gi tai daroma savo jaunomenės pasišventimu, drąsa, aukomis. Visur susidarė vietos kariuomenė, kuri, nesigalėdama savo ir priešų kraują, gina tėvynės laisvę, gina savo brolius, nuo besibroviančių jų tėvynėn įvairios rūšies priešų-plėšikų.

Bet vien ginklu kovoti neužtenka. Reikia ir žodžiu, įtikrinimais, įvairiomis su kitomis valstybėmis sutartimis, pasižadėjimais, arba, kaip sakoma, diplomatijos būdu bei keliu. Svarbiausias gi dabar diplomatijos kelias mūsų visų laisvei išgauti eina per Paryžių. Ten dabar sėdi pasaulio galiūnai, tie, kurie puikų vokiečių klupsčiom paklupdė. Jie rašo taikos sutartį ir kaip jie nutaria, taip ir esti. Juk kokią jie taikos sutartį parašė vokiečiams, tokią vokiečiai ir turėjo pasirašyti. Jie taip pat sprendžia ir kam nepriklausomybę duoti, o kam neduoti. Nuo jų ir mūsų likimas priklausos.

Ir kad geriau dėl savo laisvės kovojus, visos mažosios valstybės stengiasi laikytis vienybės ir iš vieno dėl savo laimės veikti. Todėl ir Paryžiuje lietuvių, latvių, igaučių ir suomių atstovai eina iš vieno, nuolat tarp savęs susižinodami, tardamies, bendrus reikalavimus statydami.

O ir priešus mes visi beveik vienus turime. Visus mus nori paglemžti rusai, kuris, mūsų laisvę sumindžiojęs, prieitų prie Baltųjų jūrų. Be to latvius ir igaučius norėtų pavergti jų dvarininkai baronai, mus gi — mūsų dvarininkai. Baronai sau pagalbon kviečia vokiečius, mūsų gi dvarininkai — lenkus. Tačiau, visi mes, susijungę ir ant fronto ir Paryžiuje nugalėsim visus mūsų nelabuosisius priešus, by tik kariuomenė gerai ginklą valdytų.

Lenkų sutartis su bolševikais. Jau seniai tai patylomis, tai viešai buvo kalbama, kad lenkai padarė sutartį su bolševikais. Dabar apie tai praneša Ukrainos Spaudos Biuras. Anot tojo biuro pranešimo, ru-

sai lenkams užtikrina Cholmo guberniją, Pagirį, visą Rytų Galiciją, Vakarų Volynę ir kaikurias Baltgudžių bei mūsų Tėvynės apskritis. Lenkai gi pasižada panaikinti Ukrainos respubliką, kuri ytin pasižymėjo kovoj su bolševikais. Lenkai netgi turi Maskvoje savo diplomatinį atstovų, kurių vyriausias yra Venkovskis.

O kad Europai dūmus į akis leidus, tai lenkai neva kariauja su rusais, bet tikrumoje mes patys matome kiek tai jie menkai kovoja su rusai, ir kokiu įtūžimu puola savo kaimynus.

Lenkų elgimasis savo tėvynėje. Iš pasatų pildami kaimynus, lenkai žiauriai elgiasi ir savo tėvynėje. Liepos 3. d. š. m. lenkų darbininkai pradėjo rinktis ties seimo rūmais Varšuvoje. Minia buvo visu beginklė, bet to nežūrint, jai pastėjo kelių policija ir pradėjo šaudyti į beginklius darbininkus. Panašiai elgėsi tik rusų caro laikais. Mūsų gi kaimynai — lenkai — tik vystyklų nustoje, visiškai perviršija ir rusų carų žiaurumus. Lenkų darbininkai protestuodami, kaip vienas, metė darbą ir kitą dieną streikavo.



Redakcijos atsakai.

P. Šnekučiui. „Kovos būdai“ mums netinka. Ranydžiui. Tamstos eilės mums netinka. Nespausdinsime.

Kalnių Arelėliui. Dėl visa ko Tamsta praneški savo tikrą pavardę.

Kiekvienas Lietuvos pilietis, sekantis politikos, visuomenės ir pasaulio gyvenimą, turi kasdien skaityti laikraštį

„LAISVĖ“.

„Laisvė“ yra tikrasis mūsų visuomenės pobūdžių ir siekimų atspindis.

„Laisvė“ gina darbo žmonių reikalus ir siekia prie tikrosios Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės.

„Laisvė“ suteikia tikriausių žinių ir aiškiausiai nušviečia Lietuvos reikalus.

„Laisvė“ tinka kiekvienam, kaip pažangus bešališkas, akylus ir atvirai rašąs laikraštis.

„Laisvės“ Redakcijos adresas: Kaunas, Ožėškienės g. Nr. 3.

„Laisvės“ kaina: 1 mėn. 8 auks., atskiras numeris 30 skatikų.